

zasluži označbo »dobra knjiga« — mora imeti vedno ne le vrednost za deco, temveč tudi vrednost za vsakega sploh. Ona s svojo intuitivno evokacijo doživljenega mora biti enako radodarna za starše in za deco, mora z isto močjo privlačiti ene kakor druge. To čimprej, ker je vez med starši in deco nerazdružna — vsaj podzavestno, torej vsebinsko. Emocija kot vrednota in merilo, formalno in bistveno, je enostavna in se more diferencirati samo po intenziteti. Jasno je torej, da samo pravi pisatelj more biti tudi pisatelj za mladino, Z retrospektivno in izraževalno projekcijo — kar posebno poudarjamo — s pomočjo govornice lastne otroške dobe more dober pisatelj ustvariti eminentna in neponarejena berila za otroke. Ne vidim torej v tem slučajnosti, da Ivo želi voditi ladjo, Rudi avtomobil, a Janko — junak tretje še neobjavljene Seliškarjeve mladinske knjige — lokomotivo brezvolake. Kajti, ali ni to v svoji otroški dobi želel Seliškar sam, ki je sin strojevodje na tržaški progi?

Tone Seliškar je — o tem ni dvoma — eden izmed teh, pri nas sicer redkih mladinskih pisateljev. On ne pripoveduje v svojih »mladinskih povestih« pravljice in pripovedke o čarovnicah, ki bi zajele in zanesle otroško domišljijo in pozornost daleč proč od surove vsakdanjosti. Vživljen v utrip časa, priobčuje Seliškar svoje nazore in ideje, ki so izšle iz življenja, ki nas vse tlačijo kot svinčena kapa, pritisnjena na temo, toplo in resnično, v prikladni obliki, vsem: nam in tem malčkom — bodočim ljudem, da ne rečem: ljudem bodočnosti. Njegovi otroci morda niso filozofi, morda tudi niso polni pragmatičnega duha, ali zato so pa prežeti hrepenenja za kakršno kolim načrtom o — realizaciji napora starejših. Pa tudi tam, kjer je to hrepenenje od zunaj vsiljeno, ostanejo otroci kreatori najbolj stvarnih izkušenj. Zato so Seliškarjevi otroci tako izredno inventivni in za ideje ploden element — tako, da iz njih diha neka zrelost, polna duha in smisla za čvrst material in logično linijo.

V teh njegovih knjigah srečamo končno tudi popolno otroško zrelost, ki pa je vendar divno naivna. Prepletenost te lirike naivnosti in materialne konstrukcije posnemanja starejših, je najsičajnejša odlika kompozicije Seliškarjevega »Rudija«, a posebno »Bratovščine«. V teh knjigah se kažejo otroci mnogo bolj sodobni kakor odrasli, ker neposredno in brez tradicij sprejemajo sodobnost. V kratkem: pisane za mladino, ki že nosi v sebi svojo malo osebnost in svoj mali duh, niso Seliškarjeve knjige nič drugega kakor vzpodbuda, izživanje podobnih reakcij, blisk v razum zaostalega otroka, higienske knjige za prečiščevanje slabosti v otroku, za razvoj malega uma in praktičnega nagona.

—mm Cicibanova knjižnica. Ker nam prihajajo od nekaterih šol naročila na 1. zvezek lanske »Cicibanove knjižnice«, sporočamo vsem zainteresiranim, da nam je zaloga že lansko leto popolnoma pošla. Ponatis bi nam bil mogoč le, če prejmemo dovolj naročil za drugo izdajo tega zvezka. Tiskani je samo v velikih črkah ter prihaja v poštev kot čtivo za začetnike od Novega leta dalje. Prosimo tedaj, da nam vsi reflektanti dopolnijo svoja naročila najpozneje do 1. decembra, da jim pravočasno dostavimo zaželeno število brošuric.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev OBVESTILO. Prihodnji pevski tečaj bo za mešan zbor. Vrši se bo 10., 11. in 12. novembra dopoldne v Ljubljani. Začetek tečaja bo 10. novembra ob 10. uri, v soboto, 12. novembra, bo nastopil UPZ v Mariboru. Pevski tečaj je strogo obvezen za vse člane in članice. Prinesite note s seboj! Tajništvo.

Šolski radio

—r IV. Torek, 25. oktobra, bo predaval g. Franc Ostanek: Kaj naj mladina ve o narodni obrambi? Razpored: 1. Kaj je narodna obramba? 2. Naše dosedanje izgube. 3. Naša narodna obramba in delovanje Društva sv. Cirila in Metoda (statistika šol). 4. Naša narodnostna meja po l. 1918. in državna meja. 5. Ali nam ni narodna obramba potrebna? 6. Kaj delajo drugi? 7. Kako pa mi? 8. Pojdimo na delo. Pripravite zemljevid dravske banovine. II.—III.

—r Petek, 28. oktobra, bo govoril g. Vekoslav Mlekuz: Ob 10 letnici naše radio postaje. — Pomen te važne obletnice za šolski radio in kulturni razvoj Slovenije. — Ga. Mira Engelman: Naše osvobodjenje. Razpored: 1. Slovenija dne 29. oktobra 1918. 2. Svetovna vojna. 3. Dokazi narodne zavesti in domovinske ljubezni našega naroda v tujini, zlasti v Ameriki in drugod. 4. Avstro-Ogrska proti jugoslovenski misli. 5. Izjava Jugoslovenskega odbora ali majska deklaracija. 6. Slovensko ženstvo za narodno osvoboditev. 7. Cesta 29. oktobra v Ljubljani. II.—III. — G. Viktor Pirnat bo vodil proslavo »Jadranskega dne«. Razpored: 1. Buči morje. (Pevski zbor.) 2. Jadranki, V novo življenje. (Deklamacija.) 3. Pred prvim praznikom našega morja. (Pregled zgodovinskih dogodkov onih dni.) 4. Mi jadranki smo stražarji. (Pevski zbor.) II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 23. oktobra, ob 17. uri predaval g. Franjo Kafol: Sadjevec in domači kis.

Stanovska organizacija JUU

Iz izvršnega odbora

—iz Pozdravne brzojave in izraze solidarnosti je poslalo izvršnemu odboru JUU odnošno predsedniku Ivanu Dimniku:

Učiteljsko sreza Mrkonjič,
Učiteljsko sreza Veles,
Učiteljsko sreza Metković,
Učiteljsko društva sreza Istok,
Učiteljsko sreza Mostar.

Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA VZHODNI DEL bo imelo svoje prvo zborovanje 29. oktobra 1938, v magistratni dvorani v Ljubljani. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi zdravstveno predavanje dr. Misa in poročila o skupščinah.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE pri Jelšah bo imelo zborovanje in redni letni občni zbor v soboto, dne 23. oktobra, ob 10. uri v Rogaske Slatini. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu poročila o skupščinah in predavanje kmetijskega referenta g. Bračka o problemih pospeševanja kmetijstva. Pridite vsi in povabite premeščene in novonameščene! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR DESNI BREG bo zborovalo dne 5. novembra t. l. ob pol 10. uri na dekliški ljudski šoli v Studencih z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo o banovinski skupščini. 2. Občni zbor: a) poročilo upravnega odbora (predsednika, tajnika in blagajnika), b) poročilo nadzorstva, c) proračun za l. 1938/39, d) volitve stanovskega častnega razsodišča. 3. Delovni program za l. 1938/39. 4. Poročilo o počitniškem pedagoškem tečaju Pedagoškega društva v Ljubljani.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KRŠKO bo imelo svoj redni letni občni zbor dne 12. novembra 1938, ob 10. uri v risalnici meščanske šole v Krškem. — Odbor.

— JUU SRESKI UČITELJSKI DRUŠTVI KRŠKO IN BREŽICE prirediti 29. oktobra ob 9. uri v Sokolskem domu v Krškem predavanje filma: »Češkoslovaška šola v narodni državi«. Filmu sledi predavanje: »Idejne osnove sodobne češkoslovaške vzgoje«. Film bo tolmačil in predaval naš rojak univ. prof. v Brnu, ki je kot znanstvenik in predavatelj učiteljsko dobro poznan. — Predsednika: I. Horvat, R. Ivanuš.

— JUU SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAH. DEL bo zborovalo v ponedeljek, dne 31. oktobra 1938., ob 9. uri

Novosti na knjižnem trgu

Knjižni dar Slovenske šolske matice za leto 1937.

Za lansko leto je SSM izdala običajno trojico knjig: »Pedagoški zbornik«, XXXIII. zv., A. Žerjav, »Sodobni zgodovinski pouk« in V. Prihoda, »Ideologija nove didaktike«.

»Pedagoški zbornik« prinaša kar 15 različnih prispevkov, od katerih jih je šest posvečenih v zadnjem času umrliim »Učnikom slovenskega človeka«: prezidentu T. G. Masaryku, nadškofu A. B. Jegliču, profesorju I. Prijatelju, profesorju Lj. Pivku, nadzorniku Lj. Černeju pa ustanovitelju, dolgoletnemu odborniku ter častnemu članu SSM Fr. Gabraku. Z dovoljenjem, da se njegov govor nad Masarykovo krsto prevede za »Pedagoški zbornik«, je postal bivši prezident E. Beneš eden izmed sodelavcev tega zbornika. Ostale spominke članke so napisali: J. Solar, dr. A. Slodnjak, dr. A. Dolar, J. Orožen in Drago Humek.

Poleg teh je Leo Kestenberk iz Prage napisal članek o »glasbeni vzgoji kot enotni celoti«; pridružil se mu je dr. Dragotin Cvetko in pokazal mesto »glasbe v sistemu kulturno-pedagoških vrednot«. Rahlo skupino po mislih tvorijo tudi Ozvaldov spis o »obrazovalnem pomenu svetovnega naziranja in ljudske morale«, Gogolov o »vzgojnem pomenu občestev življenja in zaupanja«, Brumnov o »vzgojnem pomenu domače kulture« in morda še Roplovih »nekaj misli o pouku slovenskega jezika«. Nadalje je dr. V. Schmidt priobčil prispevek o »psihotehnikah in šolstvu«, J. Sedivy pa je s »slovaškim šolstvom« zaključil opisovanje šolstva pri raznih slovanskih narodih, kakor je, upajmo, J. Pahor s člankom o »fašistični šoli in vzgoji« začel vrsto razprav o šolstvu pri ostalih evropskih in drugih narodih.

A. Žerjav je s knjigo »Sodobni zgodovinski pouk« podal nekaj »izbranih poglavij iz posebne didaktike zgodovinskega pouka v ljudskih, meščanskih, oz. nižjih srednjih šolah v teoriji in praksi«. Hotel nam je dati novo posebno didaktiko zgodovinskega pouka, ki smo je še posebno potrebni v tej dobi, ko zavračamo vse, kar že imamo. Resnica je, da se pisec pri takem delu ni »mogel izogniti kritiki (dosedanjega pouka), ki sicer ni namenjena kakim osebam, temveč le sistemu, ki vlada v današnjem zgodovinskem pouku«, vendar pa knjiga deli z večino naših novjših pedagoških spisov to posebnost, da je večja v kritiki ko pa v gradnji. Nismo se pač še ustalili in nismo našli v kritiki še pravih temeljev za novo gradnjo. Je pa knjigi dodan

v magistratni sejni dvorani v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo o banovinski skupščini. (Poročata tov. Taučar in Vrhovec.) 2. Poročilo o glavni skupščini. (Poročata tov. Zupančič Nataša.) 3. Tajniško poročilo. 4. Blagajniško poročilo z obračunom za posločno leto 1937/1938. in proračunom za posločno leto 1938/1939. 5. Slučajnosti.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO M. SOBOTA ima 22. oktobra 1938. ob 9. uri v Sokolskem domu v M. Soboti občni zbor. Udeležba naj bo polnoštevna. Društvo vabi tovariše(-ice) novince, da prijavijo svoj pristop v stanovsko organizacijo. Dolžniki, poravnajte na zborovanju članarino! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LAŠKO bo imelo svoj redni letni občni zbor 19. novembra t. l. v Zidanem mostu. (Za 15. okt. veliko zbor. v Celju se ni vršilo!) Na letošnjem občenem zboru se bodo izvršile volitve uprave. Interesenti, ki nameravajo vložiti na skupščini liste, prosimo, da naroče pri podpisnem tiskovine. Volitve se bodo izvršile ob 10. uri in morajo biti do 9.30 ure vložene in pravilno opremljene liste, prav tako tudi želje po event. tajnem glasovanju. (Glej »Pravila«) — Nekateri so še v zaostanku s članarino. Do obnove zbora mora biti ta stvar def. urejena, ker sicer nimajo prizadeti glasovalne pravice. — Če se udeležijo kak naš član skupščine v Zagrebu 6. nov., naj pri podpisnem zahteva legitimacijo. — Tajništvo.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ bo imelo svoje zborovanje v ponedeljek, dne 31. oktobra 1938., ob pol 9. uri v dvorani Mladosti v Ptuj s sledečim dnevnim redom: 1. Dopisi in poročila o skupščinah. 2. Letni občni zbor. 3. Slučajnosti. — To zborovanje je važno, ker je občni zbor — obračun dela preteklega leta in določitev dela za prihodnje leto. Zato prosimo za množestvilno udeležbo kot je bila lansko leto. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo imelo svoj občni zbor v soboto, dne 29. oktobra, ob 9. uri v telovadnici II. deške šole na Cojzovi cesti. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu tudi poročila in predavanje o izgovorjavi slov. besed.

— BLAGAJNIK JUU SRES. DRUŠTVA LAŠKO prosi vse, ki so obdržali Mahkotovo brošuro »Emil Adamič«, da čimprej pošljejo zneske. Kriti moramo dolg pri U. T. v Ljubljani. Še za okrog 1000 knjižice nismo prejeli plačila, dasi je prispevek 5 din tako malenkosten. Kdor je knjižico vzel, naj jo tudi plača, po 1 letu ne moremo več sprejemati vrne-nih izvodov.

še praktičen del, ki naj bi pojasnil in dopolnil, kar v prvem delu knjige ni dovolj jasno razloženo. Prav na koncu je še spisek zgodovinskih leposlovnih in znanstvenih del ter didaktičnih spisov.

Poleg teh dveh del smo dobili še v prevodu znanega češkega pedagoškega reformatorja dr. V. Prihoda »Ideologijo nove didaktike«. To je spis o načelnih temeljih novega pouka in vede, ki govori o njem. Knjiga je zares branjiva vredno delo, dasi jo je treba prebrati nekoliko bolj počasi in premišljeno. Za naše posebne prilike pa ima poleg tega, kar nam prinaša s svojo vsebino, še ta pomen, da nas opozarja, da — »vendar mornar, ko je najvišji dan, izmeri daljo in nebeško stran« (Zupančič). Povedati hočem, da je tudi praktika v šoli itd. treba večkrat razmisлити: kaj, kako, zakaj in čemu — ali da teorija ni samo za univerzitetne seminarje. — en.

Nov priročnik o Dolenjski — lep dar našim šolam

Ze davno sta poznana in uveljavljena »Pouk bodi domoroden« in »Vpoštrevajmo življenjsko bližino!« V mnogih primerih pa so našli vestni učitelji, ki so hoteli nuditi svoji deci snov iz domačih krajev, na težave. Saj jim je primanjkovalo primerne snovi. — Zato so imeli veliko dela, kadar so zbirali snov, treba je bilo preiskati arhive, prositi tu in tam, pa še ni bilo takega uspeha, kakor si ga je vreden učitelj želel.

V zadnjem času prav pohvalno narašča naša domoznaska literatura. Med upoštevanja vrednimi činitelji, ki nam prinašajo snov iz posameznih predelov naše banovine, je »Trgovski list« v redakciji Aleksandra Zelenikarja. Poleg posameznih števk o Gorenjski, Kranju... itd. nam je za Veliko noč prikazal v izredno zajetni velikonočni številki našo Dolenjsko. Stavim, da je prišla ta številka Trgovskega lista le v malo učiteljskih rok, ki bi lahko črpali iz nje snov za domorodni pouk.

Zdaj pa smo dobili velikonočno številko Trgovskega lista v povečani izdaji in v posebni knjigi, natisnjeni na lepem papirju na 246 straneh. — Poleg prvotnih člankov je dodano knjigi še nekaj razprav. Knjigo krasi več slik in geografskih skic, priložen pa je tudi poseben zemljevid dolenjskih krajev. Knjigo je natisnila tiskarna »Merkur«, urednikovo ime pa je izpuščeno. Naslovno stran je izdelal novomeški rojak arh. Marijan Mušič. Uvodni članek je prispeval p. Janez Žurga, ki razprav-

lja o geologiji Dolenjske. Z dolenjsko floro nas seznanja Viktor Petkovšek, s favno pa Branko Rudolf. Znani dolenjski propagator, knjižničar in ljubljanski licealni knjižničar, ribniški rojak dr. Jože Rus nam podaja zemljepisni pregled Dolenjske. Kasneje nas seznanja v posebnem članku o statistiki Dolenjske ter v tretjem prispevku tudi o dolenjskem vinstvu pred 100 leti. Takisto novomeški rojak profesor Jarc nam prikazuje zgodovino dolenjskih mest. Arhitekt Mušič nam črta razvoj dolenjske metropole. Med bele rojake nas povede dr. Martin Malnerič. Posrečena je misel, da so ponatisnili tudi misli velikih dolenjskih vzornikov o svoji ožji domovini. Še vedno svezijo so Janez Trdina, prav tako kakor Valvasor ter France Levstik. Iz člankov v »Življenju in svetu« popularni potopisni kramljač dr. Anton Debeljak je nanizal celo rešto odličnih Dolenjcev, ki so doprinesli svoj delež k slovenski književnosti.

O umetnostni bogatiji naše ljube Dolenjske je napisal dva članka Jože Gregorič. Zatem sledijo različni članki, ki osvetlujejo Dolenjsko iz najrazličnejših pogledov. O poklicih Dolenjcev je zbral statistiko Miran Vardjan, učiteljica Poldka Bavdekova nam prikazuje kaj zmorejo pridne roke Belokranjice. Vpogled med suhobarje pa nam omogoča članek »Pri zdomarjih« J. T. iz Ribnice. Sodim, da je avtor ravnatelj tamkajšnje meščanske šole Janko Trošt? Prav posrečeno je krstil popotne prodajalce z nazivom »zdomarji«.

Ko sem gledal nekoč v Skoplju Panovtčeve Pečalbare, sem iskal zanje slovenski izraz, in sodim, da je za srbijanske »pečalbare« najbolj primerna beseda »zdomarji«.

V več krajših člankih so prikazani nekateri tujsko-prometni kraji, kakor Dolenjske toplice, Kočevje, Brežice, Litija, Smartno, Vače (ki so pa že preko Save in zato na Gorenjskem), Zagorje (prav tako!) Višnja Gora, Krško itd. Knjigi je dodano še precej člankov, ki jih v prvotnem Trgovskem listu ni. Članki prikazujejo sedanje stanje dolenjskega kmetijstva in gospodarstva, opozarjajo pa tudi na razne nujne potrebe naše Dolenjske. Šolski svetnik Jože Krošl piše o kmečkih in gospodinskih šolah na Dolenjskem. Naševa tudi nekaj kmetско-nadaljevalnih šol, ki so priključene ljudskim šolam v posameznih krajih. O poljedelstvu razpravlja inž. Primož Simonič, o živinoreji inž. Ivo Oblak. — Bivši učitelj, sedaj referent na kr. banski upravi Jože Okorn pa o čebelarstvu in skrbni za dvig gospodinske izobrazbe. Nekdanji profesor na grmški kmetijski šoli Ludvik Puš nas seznana o »univerzi« dolenjskega kmeta staroslovnemu Grmu. Sledijo še članki o ribarstvu v dolenjskih vodah (inž. Jože Jošt), o mlekarstvu (inž. Jože Erpiš) ter dolenjskem sadjarstvu (Fran Kafol), o gospodarstvu (com. ing. Jože Germ) o poklicih Dolenjcev pa Miran Vardjan.

Da je Dolenjska najbolj zastopljena del dravske banovine, nam izpričuje predzadnji članek, kjer piše neznan avtor o vsem, kar se je zadnje čase storilo za gospodarski, socialni pa tudi zdravstveni in prometni dvig Dolenjske. Z deli, ki so že načrtno ugotovljeni, bo treba nadaljevati, saj potrebujejo naši Dolenjci še obilo vodnjakov, potov in vsega ostalega. Javna dela poslednjih let so dala naši Dolenjski že vse bolj prikupen obraz.

Kam naj krenejo izletniki na Dolenjskem in kako se tamkaj razvija šport, je povedal Slavko Blažič.

»Dolenjska« (zakaj ne »Dolenjsko«) je natrpna s snovjo. Vesel jo je lahko iz srca vsak Dolenjec in njihov prijatelj. Zlasti bo dobrodošla učiteljsvu. Nujno potrebno je, da jo uvrste upravitelji i v učiteljske, prav tako kakor tudi v šolske knjižnice za višje razrede.

Škoda, da ni bila knjiga ob izidu bolj vestno pregledana. Je precej nedoslednosti v pisavi, nekateri izrazi pa so v nasprotju s predpisanim pravopisom. Za moj ožji šolski okoliš (litijski) je nekaj trditve, ki so netočne, sodim, da jih bo morda tudi za druge. Pogrešam med avtorji dva znana propagatorja Dolenjske, bivšega novomeškega učitelja Viktorja Pirnata, odkritelja doline gradov, ter belokranjskega »konzula« ravnatelja Boža Račiča.

Izdajo knjige je z znatno subvencijo omogočil ban g. Marko Natlačen ter se mu na čelni strani za to uslugo zahvaljujejo prijatelji Dolenjske. Pohvalno je treba omeniti darežljivo gesto kr. banske uprave, ki je naročila za vsako ljudsko šolo v litijskem srezu in znabiti tudi drugod po en broširan izvod, ter jo brezplačno dostavlja preko sreskih prosvetnih nadzornikov. Večje šole so prejle tudi po dva izvoda. Zdaj, ko bo knjiga dospela v roke res vsem šolam, bo njen uspeh kmalu še bolj viden.

Z izdajo sličnih priročnikov naj nadaljujejo odločujoči činitelji še naprej!

Jože Zupančič.

Moderne
tkanine
A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA